

Esoterische voordracht

Stuttgart, 15 september 1907

Rudolf Steiner

Uit: Esoterische scholing
Spreker: Rudolf Steiner
Uitgever: Stichting Rudolf Steiner Vertalingen, 2008

Er zijn onder u mensen die al jarenlang occulte oefeningen doen en anderen die net daarmee beginnen. Wat vandaag zal worden gezegd, is voor u allen van belang. U moet daarbij bedenken dat de persoon die tot u spreekt, zich geheel en al tot spreekbuis maakt van de hoge individualiteiten die we de Meesters van de Wijsheid en de Harmonie der Gevoelens noemen.

Ten opzichte van de esoterie waar u allen naar streeft, moet u het volgende goed beseffen. Het is buitengewoon belangrijk dat de mensheid in de huidige tijd een sterke impuls ontvangt vanuit het esoterische leven. Algemene epidemieën, waanzinsepidemieën, verschrikkelijke oorlogen zouden met het toenemen van het materialisme op vreselijke wijze onder de mensen woeden, wanneer de mensheid niet volgens het besluit van de wijze meesters op geestelijk gebied een verdieping zou ontvangen. ofschoon de uitbreiding van het spirituele leven absoluut noodzakelijk is, en ofschoon het in deze tijd absoluut zo is dat er in veel groteren getale dan tot nu toe esoterici nodig zijn - er zijn altijd esoterici geweest -, zou het toch totaal verkeerd zijn om voor esoterie propaganda te willen maken. Er moeten esoterici zijn, maar niet iedereen moet esotericus zijn. Een heel eenvoudig voorbeeld kan dit duidelijk maken. Nietwaar, iedereen heeft schoenen nodig en daarom is het nodig dat er schoenmakers zijn. Maar het zou helemaal verkeerd zijn, wanneer iemand daaruit de conclusie zou willen trekken dat iedereen schoenmaker moet worden. Net zo min moet iedereen esotericus worden. Maar degenen die het willen worden, krijgen daarmee de opgave om in deze of in een van de volgende incarnaties theosofie te verbreiden en het spirituele leven van de mensen te bevorderen.

Door alle tijden heen waren er drie soorten esoterici. Op drie manieren konden ze in de ingewijdscholen worden opgeleid. Die drie soorten opleiding zijn:

1. Inwijding of initiatie
2. Helderziendheid
3. Adeptendom

In vroeger tijden waren deze drie soorten tamelijk scherp van elkaar gescheiden. We willen voor het begrip weer een voorbeeld uit het dagelijks leven nemen. Stelt u zich een land voor, waar geen spoorwegen en geen locomotieven zijn en stelt u zich dan voor, dat een bewoner van dit land naar een andere ver land reist waar zulke locomotieven en spoorwegen wel voorkomen. Deze persoon is nu wat locomotieven en spoorwegen betreft een ingewijde en wanneer hij naar huis is teruggekeerd, kan hij zijn landgenoten vertellen over wat hij gezien heeft. Maar hij is op grond van het feit, dat hij locomotieven en spoorwegen heeft gezien en daarover kan vertellen, nog lang niet in staat ook spoorwegen te bouwen. Om ingenieur te worden, daarvoor is eerst weer een lange studie nodig. Precies zo is het met ingewijden en adepten. De ingewijde is naar het vreemde land, naar de hogere werelden getrokken, hij weet hoe het er daar uitziet en kan erover vertellen. Om dan echter een adept te worden, dat wil zeggen om de geestelijke krachten, waarvan hij de werking schouwde, zelf te kunnen hanteren, daarbij hoort eerst weer een lange, lange oefentijd in de geestelijke wereld. Bij veel ingewijden duurt het nog een lange reeks incarnaties tot zij het adeptendom bereiken, want de krachten van de geestelijke wereld zijn moeilijker te hanteren dan de fysieke.

Vroeger was het zo, dat ingewijden en adepten elkaar in de esoterische broederschappen in hun werkzaamheid bijzonder mooi aanvulden. Tegenwoordig hoeft bijvoorbeeld een ingenieur die precies weet hoe een machine moet worden gebouwd, absoluut niet zelf die machine in elkaar te kunnen zetten. Daarvoor heeft hij zijn arbeiders. En de arbeiders die een machine voortreffelijk in elkaar weten te zetten, hoeven niet precies de wetmatigheden te kennen op grond waarvan zij tot stand komt. Zo kon iemand een ingewijde zijn en de krachten en wetmatigheden van de geestelijke wereld in hun werking schouwen en begrijpen, maar zelf in deze krachten ingrijpen en op grond daarvan iets tot stand brengen, dat kon hij niet.

Een tweede soort esoterici bestond uit helderzienden. Zij kunnen tegenwoordig niet meer zo scherp van de ingewijden worden gescheiden als in vroeger tijden. Maar destijds vormden de helderzienden een bijzondere groep onder de esoterici. U kunt zich allemaal goed voorstellen dat er zeer slimme en geleerde mensen kunnen zijn, die echter toch zeer kortzichtig zijn. Iemand kan zelfs de wetten van de optica heel precies kennen en desondanks bijziend zijn, zodat hij zich bij zijn experimenten op mensen moet verlaten die goed kunnen zien. Hij kan hun dan achteraf uitleggen wat zij hebben gezien, want zij zelf zouden het zonder hem misschien helemaal niet begrijpen. Precies zo is het met ingewijden en helderzienden. De ingewijde hoeft niet tegelijkertijd ook een helderziende te zijn en de helderziende niet a priori een ingewijde. Vooral in de oude tijden, waarover we nu spreken, kwam het zeer vaak voor dat veel mensen niet tot helderziendheid konden worden gebracht. Ze werden dan ingewijden, dat wil zeggen, dat ze volledig inzicht en begrip verwierven ten aanzien van geestelijke waarheden en wetmatigheden, maar die niet konden zien. Nu waren er in dezelfde broederschap als die van hen ook

anderen die helderziend waren, zonder dat ze daarbij ook konden begrijpen wat ze schouwden. Zij vertelden de ingewijden wat ze zagen en die legden het hen uit. De adepten, als derde soort esoterici, waren vervolgens in staat om wat door de helderzienden was geschouwd en door de ingewijden was uitgelegd, praktisch te realiseren.

Er bestond werkelijk een wonderschone samenwerking in deze oudste broederschappen. Er heerste daar een wederzijdse liefde en tolerantie, een vertrouwen, zo groot als vandaag de dag helemaal niet meer mogelijk is, als zelfs nauwelijks iemand zich nog maar kan voorstellen. Onze tijd is veel te egoïstisch, liefdeloos en wantrouwend, dat zoiets mogelijk zou zijn. Tegenwoordig is daarom een ingewijde ook steeds tot op zekere hoogte helderziend en omgekeerd, het is zelfs niet mogelijk om de mensen tegenwoordig op een andere manier te scholen.

Het is echter ook diep geworteld in onze tijdsverhoudingen, dat het adeptendom zich bijna helemaal moet terugtrekken. Ons egoïstisch tijdperk is niet in staat om van zulke hoge vermogens goed gebruik te maken. Niemand houdt zich in onze tijd meer terug dan de adept. En zelfs wanneer ze zouden willen ingrijpen in het lot van de mensen kunnen ze dat vaak niet, hoewel ze de kracht ervoor hebben en de mensheid zoveel heilzaams zouden kunnen brengen.

Voorop het gebied van de geneeskunde die het allerdiepst is weggezonden in het materialisme, moeten de adepten vaak zagezegd met bloedend hart (wanneer dat op zo'n hoog ontwikkelingsniveau nog mogelijk zou zijn) toezien, hoe vele, vele duizenden arme zieken wegwijnen, zonder dat hen hulp kan worden geboden. Maar zelfs wanneer een adept zich zou verwaardigen om een zieke te willen helpen, zou dat wat hij moest doen zo indruisen tegen de huidige tijd, dat hij op zijn minst de volgende dag in het krankzinnigengesticht zou zitten, en zelfs de artsen uit de hele wereld tegen hem in opstand zouden komen.

In het algemeen is het in het geestelijke leven zo, dat de hoogste adepten en ingewijden het meest terughoudend zijn. De hoogste adepten grijpen in de loop van een paar honderd jaar vaak maar twee keer in het lot van volkeren in. Hun kracht blijft als het ware bewaard voor heel bijzondere gelegenheden. Er zijn nu eenmaal bepaalde dingen waarvoor de mensheid nog niet rijp is. Zou men haar die willen geven, dan konden ze alleen maar schadelijk werken. Er zijn zelfs bepaalde hoogste waarheden die ook u, beste zusters en broeders, nog niet kunt ontvangen. Zou ik u zo'n waarheid meedelen, dan zou dit vertrek binnen een paar minuten leeg zijn. Bepaalde waarheden kan de huidige mens gewoonweg nog niet verdragen, zelfs al heeft hij reeds een bepaalde trap in de esoterische scholing bereikt. En toch zijn dit juist de allerhoogste waarheden en uw ontwikkeling heeft ten doel dat u ze ooit zult ontvangen. Maar wie ze te vroeg ontvangt, verliest eenvoudig alle houvast in het leven. Stelt u zich voor dat over een diepe afgrond een smalle plank is gelegd. Hoeveel mensen onder u zouden, zonder duizelig te worden, daarover heen kunnen lopen? Zeker niet iedereen. Wanneer nu iemand op de vloer van zijn kamer een smalle strook afmeet die even breed is als die plank en hem met een kleur

markeert, dan zal iedereen met gemak daarover heen lopen, zonder dat het hem zou invallen om duizelig te worden en rechts of links van de strook af te wijken. En toch doet hij daarbij niets anders dan hij op de smalle plank die over de afgrond voert zou moeten doen. De voortzetting van de vloer rechts en links van de smalle strook is wat hem zekerheid verschaft. De smalle plank of de strook op de grond is waar wij mensen overheen gaan. De voortzetting van de strook is de fysieke wereld, de wereld van de zintuigen. Zij geeft de mens zekerheid, omdat ze voortdurend onze verkeerde gedachten, gevoelens enzovoort corrigeert. Stelt men zich voor dat de grenzen van de zintuiglijke wereld waren weggevallen, dan zweeft de mens feitelijk in de lucht zonder enige uiterlijke steun. Dit is een ervaring die iedereen eens moet doormaken.

Het is in onze tijd zo dringend noodzakelijk dat er steeds meer theosofie in het leven stroomt, en dit zal ook in de komende jaren steeds meer gebeuren. Vooral in uw directe omgeving zal dat te merken zijn. Net als naar het dagelijks brood zullen de mensen hongeren naar theosofie. De waarheden, zoals die volgens de methode van de Rozenkruisers worden verbreid, kunnen door het gewone verstand volledig worden begrepen. De mensen die de theosofische leer niet kunnen begrijpen, willen nu eenmaal gewoonweg hun verstand niet voldoende inspannen.

U weet allemaal dat het menselijk hart pas aan het begin van zijn ontwikkeling staat en in de toekomst een buitengewoon belangrijk orgaan zal zijn. Dit feit hoeft echter niemand op goed geloof aan te nemen, maar het is in te zien aan de hand van een heel eenvoudige waarneming en overweging. We onderscheiden aan het menselijk lichaam gladde en dwarsgestreepte spieren. Alle spieren die de mens willekeurig in beweging kan brengen, zijn dwarsgestreept, alle onwillekeurige spieren zijn gladde spieren. Nu is echter, als een groot raadsel voor de huidige wetenschap, het hart dwarsgestreept, net zoals de willekeurige spieren, hoewel het toch een onwillekeurige spier is. Dat moet ons zeggen dat het hart, terwijl het op dit moment geen willekeurige spier is, er juist in de toekomst een zal zijn. En zo is het ook. Ieder mens zal in de toekomst zijn hart net zo vanuit zijn wil laten bewegen, als hij nu de spieren van zijn arm beweegt.

Maar toch hebben vele mensen niet helemaal ongelijk, wanneer ze bepaalde waarheden niet a priori willen aannemen. Het is zeer belangrijk om de mensen deze dingen ook duidelijk te maken. Laten we ons eens een enigszins duidelijk beeld vormen hoe men de theosofische waarheden zelf kan bewijzen. We spreken over de leer van de wedergeboorte en over de wet van het karma. Nu verschijnen er lichtgelovige mensen en zeggen: de leer van de reïncarnatie komt ons zeer geloofwaardig en begrijpelijk over, want alle raadsels kunnen erdoor worden opgelost. Wanneer je het leven bekijkt en ziet hoe een kind praktisch in de goot geboren wordt en al vanaf de geboorte ertoe is voorbestemd om zich tot niets goeds te ontwikkelen en zijn leven in kommer en kwel door te brengen, en wanneer je ziet hoe een ander kind in een paleis ter wereld komt, vanaf de eerste dagen omgeven is door zorgzame liefde en voorzien is van alle geestesgaven, dan zal de leer van de

wedergeboorte een goede verklaring kunnen geven, doordat ze zegt dat de beide kinderen de grondslag voor hun huidige leven in een vorige incarnatie zelf hebben gelegd. Maar dan komen de mensen die geneigd zijn tot nadenken en zeggen: 'Omdat jullie leer van de wedergeboorte een goede verklaring kan geven voor vele raadselvragen van het leven, hechten wij er nog lang geen geloof aan, want een verklaring is geen bewijs.' De mensen die zo spreken hebben helemaal gelijk. Want ik mag een wereldbeschouwing niet voor juist houden vanwege het feit dat ze mij goed uitkomt. Maar toch zouden deze mensen, wanneer ze serieuze intenties hebben, het treffendste bewijs van de leer van de reïncarnatie kunnen leveren. Laten zij eens bedenken: 'Ik wil aannemen dat wedergeboorte bestaat. Ik geloof het weliswaar niet, maar ik kan het toch eens aannemen. Ik wil me dus helemaal zo gedragen, alsof mijn aanneme waar was en afwachten wat daaruit tevoorschijn komt.' Iemand die zo denkt en handelt, zal verbazingwekkende ervaringen opdoen. Bij alles wat hem overkomt, zal hij denken: 'Ik heb eens zelf in een vorig leven de grondslag daartoe gelegd en draag nu de gevolgen van mijn eigen daden.' Wanneer zo iemand eens onbewust een dwaasheid heeft begaan en de straf hem achterhaalt, zal hij denken: 'Nu wil ik me direct deze dwaasheid nog eens in herinnering roepen, opdat ik zie dat ik het was, die de oorzaak vormde van deze lelijke gevolgen. Want wanneer ik zelf de oorzaak ben, dan moeten nu, als ik bewust deze fout maak, ook de betreffende gevolgen optreden.' Dat is de ware betekenis van dit Bijbelwoord: 'Wanneer iemand u op de linkerwang slaat, bied hem dan ook uw rechter aan.'

Wie het lukt om bij alles wat hem treft in zichzelf de oorzaak te zoeken, die brengt veel tot stand. Wie het volhoudt, zal snel merken hoe het hem vooruit brengt, hoe hij zich uit de karmische ketenen begint los te maken en zijn leven steeds meer zelf in de hand krijgt. In vrijheid en met zekerheid gaat zo iemand zijn levensweg. Op vergelijkbare wijze kan men de waarheid van alle theosofische leren zelf realiseren. Zo willen we ons allemaal inspannen om het geestelijke steeds meer met het leven te verbinden en in ons tot leven te wekken, wat de grote meesters aan licht en leven bij ons laten binnenstromen. En het moet u allen duidelijk zijn, dat in de toekomst de strijd die de theosofie en in het bijzonder de esoterie met de buitenwereld te verduren zal hebben, steeds heftiger zal worden. Dan is het zaak om standvastig te zijn en te zwijgen. Het werk in stilte is vaak het grotere werk. Leer zwijgen, beste zusters en broeders, en wees standvastig, doordat u de blik gericht houdt op uw doel en op de grote meesters die ons bijstaan.